

YAYINCILAR İÇİN YENİ BİR YÖNTEM: E- KİTABIN KİRALANMASI

İlhan ÖZKEÇECİ¹, Engin ÇİFTÇİ²

ÖZ

Son yıllarda e-kitabın yayıncılık piyasasına girişiyle beraber yayıncılık dünyası önemli bir değişim yaşamaktadır. Ancak bu değişimin ülkemizde oldukça yavaş seyrettiği söylenebilir. Bunun sebepleri arasında eskiden gelen alışkanlıklar ve yayın evlerinin teknik eleman eksikliği yer almaktadır. Yayıncılar için yeni bir yöntem olan kiralama modelinin ise, dijital kitap yayıncılığında e- kitap okur oranını artıracakı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yayıncılık, E- kitap, Kiralama

¹Prof, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Sanat Tasarım Bölüm Başkanı.

²Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Sanat Tasarım, enginciftci17(at)gmail.com

A NEW METHOD FOR PUBLISHERS: RENTING E-BOOK

ABSTRACT

Publishing World is recently having a significant change since the e-book in the market. Unfortunately, especially in our country the rent e-book business is not performing a significant growth rate. The some of the main reasons are coming from the old habits of the readers and the shortage of the technical stuff of the publisher. It is considered that, renting e-book will increase the rate of e-book readers in digital book publishing.

Key Words: Publishing, E- book, Renting

Özkeçeci, İlhan. ve Çiftçi, Engin. “Yayıncılar İçin Yeni Bir Yöntem: E-Kitabın Kiralanması”. *ulakbilge* 5. 13 (2017): 1161-1170

Özkeçeci, İ. ve Çiftçi, E. (2017). Yayıncılar İçin Yeni Bir Yöntem: E- Kitabın Kiralanması. *ulakbilge*, 5 (13), s.1161-1170.

Giriş

İletişim, tarih boyunca en önemli ihtiyaçlardan biri olmuş her dönemde iletişim, en doğru ve hızlı yapılması adına sürekli bir gelişim içerisinde olmuştur. Hayatın her alanında olmaya başlayan teknolojik gelişmeler yayıncılık sektörüne de bazı değişimleri kaçınılmaz kılmıştır. Gelişen teknolojiler sayesinde ihtiyaçların sürekli artması, bilgiye ulaşma beklentisinin de daha hızlı ve her an, olma zorunluluğu. Dijital yayıncılığa geçişi ihtiyaç haline getirmiştir. Fakat bu değişim film ve müzik sektöründe olduğu gibi hızlı ve coşkulu bir geçiş şeklinde olmamış yayıncılıktaki geçiş ise daha yavaş gerçekleşmektedir.

Bunun farklı sebepleri de olsa e- kitap satış oranının basılı kitaba göre çok düşük kalması yayıncıların karlılığını azaltmakta olup yayıncılığın geleneksel satış anlayışlarından vazgeçmemeleri bu değişimin yavaş ilerleme sebeplerinden bazılarıdır. Teknolojin getirmiş olduğu imkanlar olsa da, bazen gelenekseli terk etmek zor olmaktadır. Geçişin hızlanması adına ortaya konulacak olan cazip imkânlar geçişin hızlanması noktasında belirleyici olacaktır. Bu anlamda e- kitap kiralama modeli ise bir çözüm olarak karşımıza çıkmaktadır. E- kitabı kiralama (kısıtlı Satış) örnekleri ve çözüm önerileriyle incelenerek. Türkiye’de okurun kitaba rahat ve ucuz ulaşması kitap okurun artmasına ve yayıncılık dünyasının beklediği hareketliği yakalamasına sebep olacaktır.

E-kitap farklı satış stratejileri gerektiren bir sistemdir ve basılı kitabın yanında satılmasını beklemek yanlış olacaktır. Ülkemizde de okura farklı cazip imkânlar sunarak ya da kiralama modeliyle okur memnuniyeti sağlanarak daha fazla okura ulaşmak sağlanacaktır.

1-Yayıncılar ve E - kitap

İnsanlık tarihi sürecinde devinimini sürdüren bir sözlü kültür, yazılı kültür ve elektronik kültürün varlığı görülmektedir. Bunların birinde yaşanan gelişmeler diğerini tamamen yok olmasına neden olmamaktadır. (Öner Necati, 2008: 20)

Günlük hayatın her noktasını doldurmaya başlayan teknolojik gelişmeler yayıncılık sektörüne de uğramış, bu alana birtakım köklü yenilikler getirmiştir. Yayıncılığa dair pratiklerin dijitalleşmesi bunların en başında gelir. Teknolojik gelişmelerin güncel hayatı etkilemesiyle birlikte kültürel alanda da değişiklikler gerçekleştiği görülmektedir.

Bilgiyi kâğıttan okumaya alışmış geleneksel okurun e-kitaba geçmesi imkânsızmış gibi görünse de dijital teknoloji içerisinde dünyaya gelen yeni neslin e-

kitaba geçişinin daha kolay olacağı bir gerçektir. Teknolojinin sunduğu fırsatlara rağmen okur kitlesindeki geçiş tamamen geleneksel kitabı terk ederek değil, her iki imkânı farklı oranlarda kullanarak gerçekleşecektir. Binlerce sayfalık kitapları küçücük bir cihaza kolaylıkla sığdırabilme lüksü, yeni neslin okuma tercihinin dijitalden yana olması adına önemli bir etkidir.

Basılı yayıncılık şuan konum ve değerini belirli bir ölçüde muhafaza etse de dijital yayıncılığa nazaran bazı eksik yönleri bulunmaktadır. Bu yönleri, yayıncılık sektöründe teknolojinin getirdiği yeniliklerle dijital yayıncılık mecrasının gelişmesinde etkin rol almıştır. Yayıncılığın temel problemlerinden olan ve mali yatırımlar, dağıtım, depolama vb. problemlerin dijital ortamda daha küçük boyutlarda oluşu basılı yayının dezavantajları düşünüldüğünde oldukça cazip gelmektedir. Buna rağmen, okur geleneksel okuma şeklinden vazgeçmeyerek dijitale karşı bir direnç göstererek geçişin kısıtlı oranlarda kalmasını sağlamıştır.

1.1 –VII Türkiye yayıncılık kurultayı Bergman’ın tespitleri

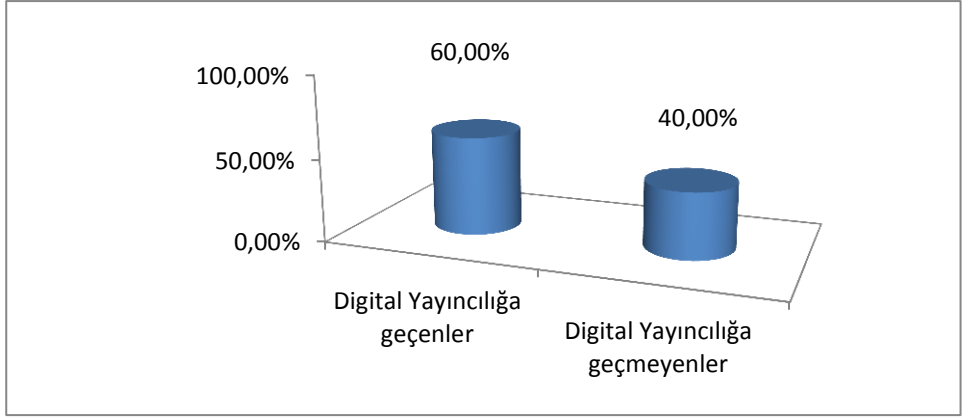
Yayıncılık dünyasında dijital gelişmelerin de tartışıldığı, 2016 yılında VII. si düzenlenen Türkiye yayıncılık kurultayında (12-13 Mayıs 2016), önemli tespitler yapılmıştır. Bu tespitler aşağıda özetle verilmiştir;

Avrupa yayıncılar birliği direktörü Anne Bergman’ın ifadelerine göre, 2016 itibariyle Avrupa’da yılda ortalama yarım milyon kitabın basıldığı görülmektedir. Günümüzde bu sayısının ise 2 milyon olduğunu ve bu rakamın piyasadaki kitapların % 20’si ni teşkil ettiğini belirtmektedir. E-kitap cihazlarının yaygın olan ülkelerde e-kitap oranı % 6-7 oranında, bu tip cihazların az olduğu ülkelerde ise oran % 4’de kalmaktadır. Görüldüğü gibi Avrupa da dahi e- kitap satış oranları basılıya oranla hala çok düşük kalmaktadır.

2- Dijital yayıncılık alanında yapılmış anket ve analizi

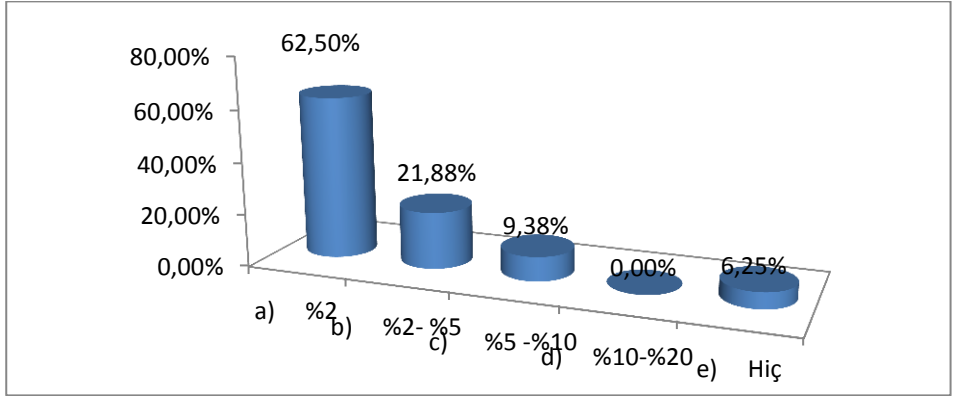
Bu kapsamda Türkiye’deki oranları anlama ve ileriye yönelik yapılacaklar için aydınlatıcı olacaktır. (Anket makale yazarı tarafından gerçekleştirilmiştir.)

TÜYAP (Kasım 2015) Avrupa’nın okura ulaşan yarım milyonu aşan ziyaretçisi ile en büyük fuarlarından biridir. Fuarda katılan 400’e yakın kültür yayıncılığı yapan yayın evleri arasından Kültür yayını yapan 100 yayınevine soru yöneltilmiş ve makale için 3 sorunun sonuçları incelenmiştir.

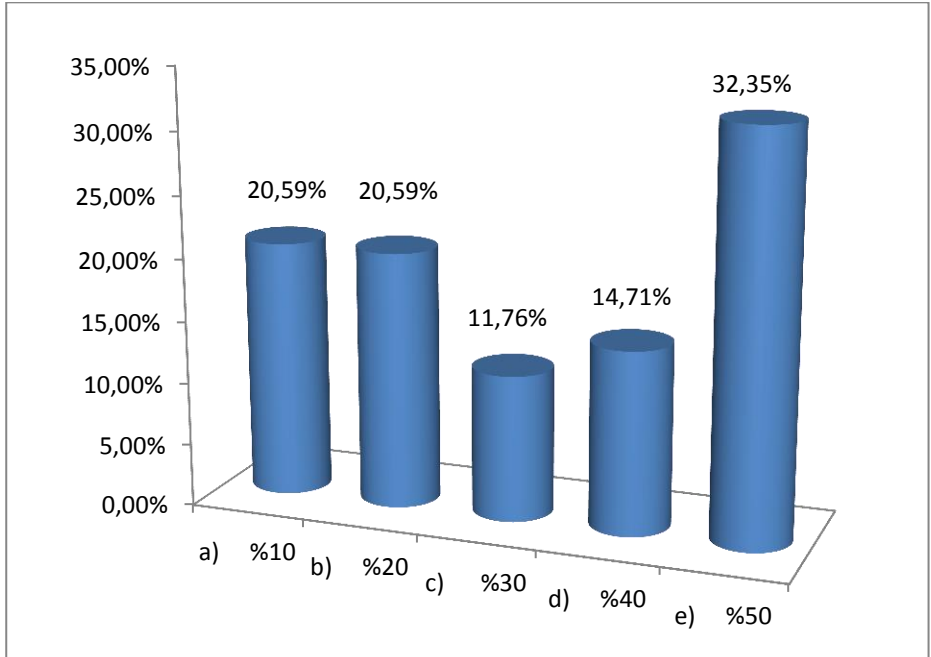
Tablo 1. Yayınevleri arasında ‘Dijital Yayıncılığa Geçenler’ ve ‘Dijital Yayıncılığa Geçmeyenlerin oranı nedir?’

Yayınevlerinin %60’ı dijital yayıncılığa geçtiklerini belirtmişlerdir. Bunlardan % 40’ı ise henüz geçme aşamasında olduklarını belirtmişlerdir. Bu veriler üzerinden fuar kapsamında teknolojiye geçiş yapan firmaların giderek arttığı görülmektedir.

Tablo 2. Kitap satışının yüzde kaç dijital yayıncılıktan gelmektedir?

Yayınevlerinin basılı yayıncılığa oranla dijital yayıncılıktan elde ettikleri satış rakamlarının hangi oranlarda olduğuna bakıldığında; % 62,50'sinin satışının % 2'si dijital yayıncılıktan geldiği görülmektedir. Soru yöneltilen yayınevlerinin % 21,88'i dijital yayıncılık gelirinin % 2 - % 5 oranını geçmediğini belirtmişlerdir. Yayınevlerinin satışlarının ortalama % 5 - %10'u dijital yayıncılıktan gelen satışlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 3. Dijital kitap basılı kitaba oranla ne kadar indirimli olmalı?

Dijital yayıncılık ile basılı kitap arasındaki fiyat farkının ne kadar olması gerektiği sorulduğunda ise ,Yayınevlerinin % 32,35'si dijital kitabın, basılı kitaptan % 50 daha ucuz olması gerektiğini,Yayınevlerinin % 20,59'si dijital kitabın, basılı kitaptan % 20 - %10 daha ucuz olması gerektiğini ifade etmiştir.

Yayınevlerinin % 14,71'si dijital kitabın, basılı kitaptan % 40 daha ucuz olması gerektiği,% 11,76'sı dijital kitabın, basılı kitaptan % 30 daha ucuz olması gerektiği konusunda fikir beyan etmektedirler.

Yayınevlerindeki genel düşünce, dijital yayıncılığın Türkiye’de olması gerektiğinden daha yüksek fiyatlara satıldığı ve basılıya oranla daha uygun şekilde okura ulaşması gerektiği yönündedir.

Yukarıdaki sonuçlara genel olarak baktığımızda yayıncıların e-kitaplardan elde edilen satış gelirlerinin %2 gibi düşük oranlarda oluşu Türkiye’deki yayıncıların hala geleneksel satış yöntemlerinden vaz geçemediklerini ve okurunda büyük oranda kitap okumayı basılı kitaptan okumayı tercih ettikleri anlaşılmaktadır.

Yine yayıncıların çoğunlukla (%32,35 ise kitabın % 50) dijital kitabın Basılı kitaba oranla daha uygun fiyatlara satılması yönündedir.

3- E- Kitabı Kiralamak (Kısıtlı Satış)

Yayıncılar için bir kitap oluşturulurken yaptıkları harcamalar; yazar telefi, genel üretim giderleri, baskı ve pazarlamadır. Kitabın oluşma aşmasında e-kitap için farklı bu yöntem kullanılmamaktadır sadece kitabın okura ulaşmasında matbaa baskısından farklı olarak dijital olarak okunması için ihtiyaç duyulan belirli e- kitap okuyucular ile (Calibro, Touch Lux, Amazon Kindle Paperwhite , Kobo , İ phat v.b.) okura ulaşması sağlanmaktadır. Bir kitap için ortaya çıkan harcamalar dışında e- kitap oluşturma adına teknik eleman ihtiyacı dışında bir gider kalemi olmamaktadır.

Kitap yayıncıları ticari bir işletme olduklarından dolayı işletme giderleri ve kârlıklarını düşündükleri için e- kitaplarda pek fazla fiyat indirimi tercih etmemektedirler, bir e- kitap fiyatı ile basılı kitap fiyatı arasında fark olmamaktadır. Bu sebeple okur elinde tutabileceği somut, kağıdı ve kütlesi olan bir kitabı tercih etmektedir.

E- kitap satışını artırmak adına farklı bir yol olan, satıştan tamamen farklı bir yöntem kiralama yada kısıtlı satış modeli olarak adlandırılan sistemin de düşünülmesidir. Bu yöntem yeni çıkan kitap satışlarının yavaşlamaya başladığı bir dönemde, sosyal medyada yapılan reklam harcamalarıyla yazarın yeni okur kitlelerine ulaşmasını da sağlayacaktır.

3.1 Örnekler üzerinden e- kitap

Küresel anlamda yayıncılık yapan ve e-kitap kiralama modelini kullanan; Bookmate ve Skoobe gibi firmaların önemli bir yeri olduğunu söyleyebiliriz. Yerel olarak babil.com, calibro isimli kitap okuma cihazıyla kiralama (Kısıtlı Satış) modeline başlamıştır.

Okurların okumayı e-kitapla yapması ve bir alışkanlığın oluşması için, Amerika'da kampanyalar sunan ve okura e-kitap indirimden, kiralama sistemlerine kadar yol gösteren çok farklı siteler bulunmaktadır. Bu siteler e- kitap okurunu artırmaya yönelik bir çok faydaları vardır.

Internet Archive, Text Archive, ücretsiz olan bu site kurgu, popüler kitaplar, çocuk kitapları, tarihi metinler ve akademik kitaplardan oluşan bir arşivi okurun hizmetine sunmaktadır. Free-eBooks.net ise ortalama iki basılı kitap fiyatına abonelerine birçok kitaba ulaşma imkanı sağlamaktadır. eReaderIQ, Amazon Kindle kitapları için fiyat düşüşü uyarıları sağlayan bir sistem olup ücretsizdir. Hundred Zeros, Amazon'da ücretsiz olan en çok satan e-kitaplardan oluşan bir koleksiyondur ve bunun gibi Free Par-TAY, Freebooksy vb. siteleri örnek gösterebiliriz

3.2 Akademik yayınlarda e-kitap kiralama yapan (kısıtlı satış) EBSCO'ya genel bir bakış

Kısıtlı satış olarak isimlendirilen e-kitap kiralama modeline özellikle akademik yayınlarda da ilgi vardır. Akademik yayınlara sınırlı sayıda basılması ve yüksek satış miktarında olmaması sebebiyle e-kitap olarak her zaman faydalanmak için üyelik ile çalışan dijital kütüphane modeli tercih edilmektedir. Kütüphanelerde basılı bir kitaba veya yayına birden fazla kullanıcının aynı anda erişmesi teknik olarak mümkün değildir. Elektronik yayımlar da ise, kütüphanenin sağladığı sunucularla ile çoklu kullanıcı hizmeti vererek her an 7/24 kullanıcıların erişim hizmetine ağıttır (Tarlan, 2005, 64).

Akademik yayıncılık konusunda dünyanın önde gelen Uluslar arası bir şirket olan EBSCO kütüphanelerle entegre olarak lisansını almış olduğu kitapların ve makalelerin çevrim içi servis sağlayıcısıdır. Ücretli abonelik sistemine göre çalışır ve yüzlerce bilimsel araştırmanın veri tabanları, e-kitap, sesli kitaplar ve dergiler, sunmaktadır. Publishing Amerika'da bulunan şirket bir dizi kütüphane veri tabanı servisi sunmaktadır. Servis sağlayıcı olduğu birçok yayının lisansını alarak çalışmakta ve tüm disiplinlerde (hukuk, tıp, psikoloji, mühendislik, tarım, fen, edebiyat, işletme, siyaset bilimi, eğitim, güzel sanatlar, mimarlık, vb.) hizmet vermektedir. Türkiye'de buraya abone olup buradan kendi kütüphanesinden hizmet veren farklı üniversite kütüphaneleri de vardır.

Dijital kütüphaneden faydalanabilmek için ise daha çok üniversite kütüphanesinin kayıtlı kullanıcıların yapması gerekenler ise tıpkı sosyal medya hesaplarında olduğu gibi kişisel bir *myebSCO* hesabı açarak kayıt olmak suretiyle ödünç alma, dergi abonelikleri vb. uygulamalarında kişisel olarak oluşturulan klasörlerde toplanabilmektedir. Bunun için ise bilgisayarınızda e-kitap okuyucu

formatlarından Adobe Digital Editions yüklü olması gerekmektedir. İndirildikten sonra ödünç alma süresi maksimum 360 gün olarak belirlenmektedir. Bu yayınlar İnternet erişimi olmasa da kullanılabilir.

4- SONUÇ

Yayıncıların harcama giderlerinin yüksek olması ve daha küçük çaplı yayınevlerinin dijital yayınlar için gerekli olan elaman istihdamını sağlamada zorlanmaktadır. Bu sebeple basılı kitabın ötesine geçemeyip yapabildikleri pazarlama satış imkânlarıyla ancak dar alanlarda satış yapılabilmektedirler. Üretim ve baskı maliyetlerinden dolayı eser kalitesi maalesef bazen standartların altına düşebilmektedir.

Bu çıkmazdan kurtulabilmek ve dijital dünyanın şartlarına uyum sağlayabilmek adına bir çok yayıncının birleşimi yada desteği ile kurulacak olan ortak bir kiralama dijital platformu sayesinde yayınevleri bir kitabın çıkması için gerekli olan standart maliyetlerin dışında, dijital yayıncılık için ekstra olan maliyetlerin ihtiyacını bu model sayesinde ortak olarak oluşturulan ve maliyetlerin belirli oranlarda paylaşarak e-kitaplar kolaylıkla okurla buluşması sağlanabilecektir.

Yayın evleri pazarlama ve tanıtım için yaptıkları maliyetlerin çok altında tanıtım imkanı bularak kendi içlerinde kaliteyi yükseltme çabası içerisinde olarak okura daha kaliteli eserler verecektir. Okurda bir defa okuduktan sonra tekrar bakmayacağı bir dijital kitap için yüksek maliyetler ödemediği daha çok kitabı okuma imkanına kavuşmuş olacaktır.

Dijital kültür yayınlara ulaşmamızda kolaylık sağlayan bir araçtır sadece CONSTANTİN'e göre: Makineleri ve aygıtları genel anlamda küçümseyen hümanistler gibi bunun rolünü azımsayamayız; ama aşırı değer vermek ya da fetiş haline getirmeye hakkımız da yoktur (C.BARLOEWEN 2008: 46).

KAYNAKLAR

Tarlan, M. (2005). Türkiye’de Akademik Tıp Kütüphanelerinde Kullanılan Elektronik Kaynakların Analizi. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, 64

Bergman, A. (2016). VII. Türkiye Yayıncılık Kurultayı. 12-13 Mayıs, İstanbul

Constantin, B. (2008). *Bilgiler Kitabı Çağımızın Önemli Düşünce insanları ile Söyleşiler*, (Çev; Işık Ergüden), 46

Öner, N. (2008). *Bilginin Serüveni, Ankara, Vadi Yayınları*.20

www.ebsco.com/who-we-serve/academic-libraries

www.hongkiat.com/blog/20-best-websites-to-download-free-e-books/